

4090

פ ר ו ט ו ק ו ל מס' 8/66

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ג', א' בתמוז תשי"ט - 7.7.59 בשעה 11.00.

- השתתפו :
- ז. ורטהפיג - היו"ר
 - ג. אזניה
 - ע. איכילוב
 - ס. בגין
 - י. בדר
 - ד. בר-ג-האי
 - י. בורג
 - ה. ברגר
 - י. גרוס
 - ע. דגני
 - פ. זוארץ
 - ח. צדוק
 - י. קליבנוב
 - ח. רונין
 - י. שופמן

מוזמנים : י. בר-יהודה - שר הפנים
ה' צילן - משרד הפנים

- סדר-היום :
1. חוק יסוד הכנסת (תיקון);
 2. חוק פנקס הבוחרים לכנסת (תיקון מס' 2)
 3. שיחה חופשית של חברי הועדה בענין שירות השידור בתקופת הבחירות.

היו"ר ז. ורטהפיג : אני פותח את הישיבה

1. חוק יסוד הכנסת (תיקון), הצעת ח"כ בדר, בן-ארהן, צדוק, רונין, רוזנברג ורוקח.

י. בר-יהודה : יש שאלה שנוגעת לשלוש הצעות-החוק שהובאו על-ידי המציעים הנ"ל: אם אין כדאי לעשות זאת לא כתיקון לחוק אלא כהוראת שעה.

ס. בגין : זה היה מתקבל על הדעת, אלא שתאריך הבחירות נקבע בחוק יסוד הכנסת, ותיקון בחוק זה אין לעשות בדרך של הוראת שעה.

ג. אזניה : הייתי מקדיש את דיונינו היום לבדיקת האפשרויות של הקדמת מועד הבחירות מבחינת לוח המועדים. השאלה היא אם אפשר להקדים זאת יותר מן המוצע לפנינו. אולי כדאי לבדוק את הדבר ברוח טובה.

היו"ר ז. ורטהפיג : חושבני שאין לערבב את הדברים. לפנינו הצעה לתיקון קבוע בחוק היסוד, לא לגבי הבחירות הקרובות בלבד. אם ירצו חברי הכנסת להביא הצעה להקדים את הבחירות הקרובות יותר מן המוצע כאן, יוכלו להביא לכנסת הצעת חוק מתאימה.

ח. צדוק: גם שר הפנים וגם אני בדברי הפתיחה שלי בכנסת, הזכרנו את האפשרות ואת הצורך לבחון את האפשרות להקדים את מועד הבחירות יותר מן המוצע בהצעה הזאת. שר הפנים אמר במפורש שלדעתו לא יהיה בכך משום נושא חדש.

י. בורג: יש לפעמים שכמות הופכת לאיכות. השינוי בהצעה שלפנינו, משאיר את עריכת הבחירות באותו חודש, בחודש נובמבר, ולכן אינו משנה את הענין במהותו. בעוד שהקצמת מועד הבחירות לתאריך הרבה יותר מוקדם, משנה מבחינה מהותית גם לגבי הצעת התיקון של חברי הכנסת וגם לגבי מה שכתוב בחוק הכנסת.

אני גם מתנגד לתחיקה אד-הוק. אינני בדעה שחוק זה, הבא כדי להקל על הבוחרים, בבחינת תיקון טכני, צריך לפתור בעיה פוליטית.

ח. רובין: אני מציע שיובא לנו לוח מודפס של מועדי בחירות אפשריים לגבי הבחירות לכנסת וכן לעיריות. ואני אומר מראש כי כל הצעה שמפרדה בין הבחירות לכנסת ובין הבחירות לעיריות אינה נראית לי, כי פירושה יהיה דחיית מועד הבחירות לעיריות. אני צריך להגיד כי אני מעדיף קיומן של הבחירות בנובמבר, אבל בסדר, על קיומן במועד מוקדם יותר, אם זה כרוך באי-סדר.

י. קליבנוב: לדעתי, עלינו לשמוע תחילה משר הפנים מה הן המיזבולות - אם ישנן כאלה - על קיום הבחירות במועד מוקדם יותר.

ד. בר-רב-האי: אלה המציעים להקדים את מועד הבחירות למעלה מן המוצע בהצעת החוק שלפנינו, אינם מציעים להכניס זאת לחוק היסודי. ההצעה לתיקון חוק היסודי מכוונת להסדר קבוע, לגבי כל בחירות. אני בין החושבים שהשנה כדאי להקדים את הבחירות עוד יותר, כהוראת שעה. אבל זוהי בעיה נפרדת ואינה שייכת לחוק זה.

י. שופמן: השאלה היא בכמה אפשר להקדים את מועד הבחירות השנה, בצורה שאפשר יהיה לערוך גם את הבחירות לכנסת וגם את הבחירות לרשויות המקומיות.

י. בר-יהודה: אני רוצה להבהיר את הדברים שמסרתי אתמול מעל במת הכנסת: אם אפשר יהיה להקדים את הבחירות עוד יותר, מוסר, לערכן לא נ-3 בנובמבר אלא להקדימן בעוד 3, 5, 7 שנים, אינני חושב שיהיה בכך נושא חדש.

ח. צדוק: אנחנו עדין בשלב של דיון מוקדם, ולא לאחר הקריאה הראשונה. וזוהי עדין שאלה באיזו מידה העיקרון של נושא חדש בכלל חל על השלב הזה.

אני רואה כאפשרות להוסיף לסעיף 9 של חוק היסודי, הכנסת, פיסקה האומרת כי הכנסת רשאית בהחלטה לקבוע מועד אחר. על כל פנים, אני מניח שלכולנו יש ענין לשמוע מה הן האפשרויות הטכניות להקדמת התאריך מעבר ל-3 בנובמבר.

י. בורג: אם לאחר הבאת החוק לקריאה ראשונה והעברתו לוועדה, הוא יוחזר לכנסת עם הסתייגות בענין הקדמת מועד הבחירות, אציע כאן בכלל לא להביא את החוק לקריאה ראשונה.

מ. בגין :

הרעיון להקדים את מועד הבחירות אינו מקרי. בזמנו, כאשר דובר על כך במסגרת חוק היסוד, הכנסת, הצענו לקיים את הבחירות בשבוע הראשון של חודש יוני. אני חושב כי תאריך זה היה ההגיוני ביותר, כי מערכת הבחירות מתנהלת אז במרץ, אפריל מאי, כאשר אין חמסינים וגם אין חשש כי ביום הבחירות ירד גשם שיקטין את מידת ההשתתפות בהן. מכל מקום, ההצעה הזאת לא נתקבלה. וכאשר נתקבלה ההחלטה שנתקבלה איש לא לקח בחשבון את האפשרות שתהיה שנה מעוברת, וכולם חשבו שיום הבחירות יצא בחודש אוקטובר. לאחר שהתברר שיום הבחירות יצא בנובמבר, התעורר החשש שביום הבחירות ירד גשם. ולכן כולנו מעונינים להקדים את התאריך, כי באינטרס של כולנו הוא להביא למכסימום השתתפות בבחירות. לכן נחטף לי שצריך קודם-כל לקבל את הרעיון הקונסטיטוציוני-מטריאולוגי מיסודי שבהצעה זו.

אין שום מניעה, לאחר קבלת הרעיון הזה, להציע להקדים את הבחירות הפעם, יותר מאשר בדרך כלל. אז צה"ך להביא לכנסת הצעה, כהוראת שעה.

ב. אזוביה :

אם נביע בוועדה להחלטה לגופו של ענין, נמצא את הדרך הנכונה לכך. הייתי מציע שבקבל היום אינפורמציה על האפשרות הסכנית להקדים את מועד הבחירות, ומחר נקיים על כך דיון.

היו"ר ז. ורהפטיג :

אני מבין כי הצעת ח"כ אזוביה היא לדחות את הדיון בשלוש הצעות החוק הנוגעות להקדמת מועד הבחירות, למחר. מחר נשמע גם את האינפורמציה בענין זה. אני מבין כי ח"כ בורג עומד על כך שהקדמת-יתר של מועד הבחירות מחייבת הצעת חוק נפרדת, אך נדון על כך לאחר שנשמע את האינפורמציה.

הוחלט : לקבל את ההצעה לדחות את הדיון לישיבת מחר.

2. חוק פנקס הבוחרים לכנסת (תיקון מס' 2).

י. בר-יהודה :

אמרת כבר בכנסת כי לא אסתייג בענין זה, בשם הממשלה. ברור כי כאשר המדובר על אנשי משפט, הם יודעים מהי האחריות המוטלת עליהם, ומובאים בפניהם מקרים בודדים וקונקרטיים. פה יבואו נציגי השפלות שאליהם משתייכים האנשים האלה, ויודשו חתימה בלנקו על רשימת האנשים שתובא בפניהם. ואני אומר כי אנחנו מכשילים את האנשים האלה, שאין להם הכשרה משפטית ושאינם יודעים מהי האחריות המוטלת עליהם בקשר לכך.

אני מסכים שצריך להוסיף אנשים שיחזרו מוסמכים לאמת חתימות, או לי לא מבחינת הכמות אלא מבחינת פיזורם על פני המדינה. אפשר להוסיף שופטים, דיינים, היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, פרקליטי מחוזא, פרקליטי נפה, סגני פרקליט המדינה, סגני פרקליטי המחוז ועוזריהם, עורכי-דין. אני מניח שמלבד עורכי-הדין זה מוסיף כאלף איש, ואלה אנשים המפוזרים הרבה יותר.

אני מציע להסתפק בארבעת הסעיפים הראשונים של סעיף 37(ב) לפקודת העדות.

בינתים בכל זאת יש לנו נסיון. מבין אותם השליחים שכל אחד מהם צריך היה לחתום את שמו על הרשימה ולהצהיר שבדק זאת, עשרות לא עמדו בכך.

היו"ר ז. ורהפטיג :

מה אמת בידיעות המופיעות בעתונות כאילו התשובות לערעורים מתאשרות וכאילו יש בהן טעויות.

י. בר-יהודה:

זה המשך של הידיעות על טיליונים עררים שיבואו בדיוק אותה מידת דיוק. אינני יכול לקחת על עצמי אחריות ולאמר שבין 90 אלף תשובות, לחיוב ולשלילה, לא השתרבנוא גם עררים שגיאות. אבל אין זה יותר אלא פחות מאשר היה בשנים הקודמות.

מבחינה טכנית הדבר היה תלוי במרכז לטיכון וביבואר. אני מבקש שלא לפרש את הדברים, אבל כאשר שלחנו את ההודעות, קיבלנו בחזרה הודעות שהדוור לא מסרן לתש דתן, וכאשר שלחנו אח"כ את התשובות הראשונות לעררים, חלק מהן חזרו בחזרה תוך ציון שהכתובת לא נמצאה. לפי דרישתם, פקיד משרד הלכו ב-10-12 ערים ובחרו הרבה מאות מן המקרים האלה. התברר שבחלק מן המקרים זוהי אשמת האיש, שכתב וחתם ואישר זאת. אבל נמצא גם אחוז מסוים שהדוור החליט לעשות כך. נאמר לנו בדואר כי אם אנחנו רוצים שהתשובות האלה ייבדקו ויגיעו, חשוב שהדברים האלה לא יימצאו אצל הדוור בכל יום שלושה, אלא יבואו בצורה סדוכות, אז ייבתנו לכך אנשים מיוחדים בדואר, וידריכו אותם. לכן בתקופה מסויימת עוכבו התשובות, על-מנת שאפשר יהיה להעביר בדואר כמויות גדולות בבת אחת. על כל פנים, כל התשובות נשלחו בתאריך המבטיח שהן תגיענה למקבלן לפני התאריך שנקבע לכך בחוק.

היו"ר ז. ורהפטיג:

יש כאלה שלא קיבלו כלל תשובה.

י. בר-יהודה:

במקרים אלה, או שמסרו כתובת לא נכונה, או שהדוור לא מצא זאת. אבל אלה יכולים להיות

מקרים בודדים.

אני רוצה להודיע כי בחלק מן המקרים, אחרי התייעצות עם היועצים המשפטיים, החלטנו שלא לשלוח תשובה, על מנת שלא לסגור אתה דרך לערער. מקרה שהדוור כתב על מישהו שהוא מת או משה אחר, ואין לנו בטחון גמור שזה אמנם כך, העדפנו שלא לתת תשובה, כדי לאפשר הגשת ערעור. זה ענין של עד 2500 איש.

עלי להודיע כי סיכום הערעורים, שהבטחתי למסור, יהיה מוכן בתחילת השבוע הבא.

ב. אזניה:

הבעיה היא בצורך ללכת אל המערער, וזאת לא יעשו לא שופטים ולא דיינים ולא עורכי-דין.

חיפשנו דרך, ח"כ בדר ואני, למצוא חבר-אנשים מהיטנים על כך שהם לא יחתמו מבלי לבדוק זאת.

י. כורג:

אלה הן מפרעות להשפעה ביום הבחירות. ואני נגד זה שיבוא מישהו בענין זה לחבר מועצה

או רשות מקומית.

ב. אזניה:

אם אני צריך לבחון בין חברי ועדת הפנקס ובין חברי מועצות רשויות מקומיות, אני בעד חברי

ועדת הפנקס. אני יודע שהם יישו זאת. זוהי שליחותם הציבורית. אבל אני מציע ומבקש מאוד לקבל את החוק כפי שהוא.

י. בדר:

אין ברירה אלא לקבל את ההצעה כולה, כיון שלמיעתי, למשל, יש אפשרות להסתמך בענין זה

רק על כמה עשרות חברי מועצות של רשויות מקומיות.

ד. בר-רב-האי:

חברי מועצות של רשויות מקומיות הם גם אלה במכירים את האנשים.

ח. רובין: אני מציע במקום "בכל דין אחר" - "בכל חיקוק אחר".

צריך גם להכניס שינוי בנוסח בענין חתימה בפני עורכי-הדין. בשום סוג אין חובה שיפוי כוח ייחתם בפני עורך-הדין, אלא שהוא אחראי לכך.
בענין ועדת הפנקס, אני חושב שחברי ועדת הפנקס לא יעמדו בלחץ שיופעל עליהם מצד חברי מפלגותיהם, לחתום. זה גם אינו מתפקידם. הייתי מציע להוציאם מכלל החוק הזה.

1. הוחלט: לקבל את שתי ההערות הניסוחיות של ח. רובין;

2. לקבל את ההצעה שחברי ועדת הפנקס יהיו רשאים לאמת חתימה, כפי שמוצע בסעיף-קטן (1).

הסתייבות לי. בורג, ח. רובין, י. קליבנוב.

3. לקבל את ההצעה שחברי מועצה מקומית או מועצת עיריה וראשיהן יהיו רשאים לאמת חתימה, כמוצע בסעיף-קטן (2).

הסתייבות לי. בורג, י. קליבנוב.

4. לקבל את ההצעה להכניס לחוק זה במפורש, ולא בדרך איזכור, את ארבעה הקטגוריות הראשונות המנויות בסעיף 37(ב) לפקודת העדות.

3. שיחה חרפשית של חברי הועדה בענין שירות השידור בתקופת הבחירות.

היו"ר ז. ורהפטיג: נתקשתי על-ידי כמה חברים לברר ענין מסוים בוועדה. אתמול פנו בין היתר גם אלי בקשר עם הצעת חוק שעומדים להציע מספר חברי כנסת בכנסת, בקשר עם שאלת הפיקוח על "קול ישראל" בשידוריו. אתם יודעים את הענין. היות ואתמול העברנו בשם ועדת החוקה פה אחד את החוק בדבר הגבלת דרכי התעמולה, פנו כמה חברי כנסת וטענו שהיות וחוק זה נתקבל פה אחד סתוך ויתור הדדי על הסתייגויות ותיקונים ועל הסלת הגבלות נוספות, חרי פירוש של הצעת חוק זאת היא הרחבת ההגבלה של דרכי התעמולה, וזה עומד בניגוד למה שהוסכם באותו חוק.

י. בדר: בכדי להגיד זאת, צריך להגיד כי אותם גורמים אשר עכשיו מפקחים על תחנת השידור, באמת עוסקים בתעמולת בחירות.

היו"ר ז. ורהפטיג: השאלה שהועלתה בפני היתה, היות והחוק הוא נתקן פה אחד מתוך ויתורים הדדיים, האם כדאי לברר בוועדת החוקה את הבעיה אם יש בהצעה כזאת משום הרחבת אותו חוק. יחד עם זאת, האם אין כדאי לברר בוועדה גם את התנהגות שירות השידור פרשה האחרונה. כלומר, לוותר אולי על הצעת החוק, בתנאי שנומין הנה את אנשי "קול ישראל" ונברר את מה שהיה. זוהי שאלה בלתי פורמלית.

י. קליבנוב:
אני חושב שלא יהיה נכון לקיים שיחה כזאת.
אם אלה הדוגלים ברעיון זה רוצים לדעת מה
יהיה יחסם של חברי הוועדה משהעניין יובא בהצעת חוק, הם יכולים לעשות
זאת מחוץ למסגרת הוועדה. אני חושב שמיותר לעשות זאת בישיבת הוועדה.

ח. רובין:
אני אף פעם לא אתנגד לשום בירור כזה בוועדה.
ולעצם העניין: אינני יודע מה הקשר בין
הגבלת דרכי תעמול וביין העניין שלפנינו. בהגבלת דרכי תעמולה עסקנו
בפעולות של מפלגות בקשר לבחירות. זה משהו אחר לגמרי, ואינני רואה
מה יש כאן לברר.

ב. אזביה:
אני רוצה להזהיר את הוועדה מהפרה חמורה
של התקנון. בתקנון כתוב למה שייך ענין
הרדיו, ויש לקי וועדה: ועדת הפנים.

בכלל, העניין עדין לא נולד, ואין אני
רואה שיש לנו על מה לדון.

ח. צדוק:
אינני יודע אם העניין שייך לוועדת החוקה או
לוועדת הפנים, אבל היום הוא עדין אינו
ענין לאיזו ועדה שהיא. אני הבנתי את היו"ר בפתיחתו, שהוא מתנה את
קיום הבירור הזה בכך שתהיה נכונות לקיימו, על אף המניעות
הפורמליות לקיימו. אני מצטרף לח"כ קליבנוב שאין מקום לקיים את
הבירור.

י. בורג:
אני מציע כי באופן פורמלי הישיבה תיחשב
לנעולה לפני שהיו"ר התחיל בנושא זה.
הכוונה היתה לאמר כי אם בוועדה הזאת הגענו למשהו מוסכם בעניין
הגבלת דרכי התעמולה, יתכן שיש לחברי הוועדה ענין לבחון אם יש
עוד משהו תלוי ועומד, לפען הרוח הטובה בינינו.

ד. בר-רב-האי:
אני מצטרף לדברי ח"כ בורג. לא יתכן לעשות
דברים בצורה פרטיזנית כזאת.

היו"ר ז. ורהפטיג:
הקדמתי ואמתי שאין לי זכות פורמלית
להביא זאת, אבל מאחר שפנו אלי כמה חברים,
אני שואל אם יש נכונות לקיים שיחה בלתי פורמלית. אם יש נכונות -
נקיים אותה; אם לאו - לא נקיים אותה. אינני רואה מדוע אי-אפשר
לקיים בוועדה שיחה כזאת, אם יש רצון לכך.

אשר לפרוטוקול, אני מציע שנקרא לחלק
זה של הישיבה: שיחה חופשית, לאחר הישיבה.